
PRIKAZ

**XVI. ZNANSTVENA KONFERENCIJA KOMISIJE ZA FONETIKU I
FONOLOGIJU SLAVENSKIH JEZIKA PRI MEĐUNARODNOM
SLAVISTIČKOM KOMITETU
Prag, 21. i 22. listopada 2005. godine**

Damir Horga
Filozofski fakultet, Zagreb
Hrvatska

Nakon desetak godina stanke, Komisija za fonetiku i fonologiju slavenskih jezika pri Međunarodnom slavističkom komitetu, od 1994. godine ponovno se redovito sastaje, prosječno svake druge godine, na znanstvenim konferencijama i radnim sjednicama. XVI. konferencija održana je 21. i 22. listopada 2005. godine u Pragu u organizaciji profesorice Zdene Palkove, voditeljice Fonetskog instituta na Filozofskom fakultetu praškog Karlovog sveučilišta i uz tehničku pomoć njezine asistentice Jane Januškovc. Mjesto održavanja konferencije pružilo je prigodu dekanu Filozofskog fakulteta u Pragu profesoru Jaroslavu Vacku kao pokrovitelju skupa i Janu Sabolu kao predsjedniku Komisije da se u svojim pozdravnim govorima prisjete da je u Pragu osnovan prvi fonetski institut u svijetu te da spomenu neizbrisivu važnost Praškog lingvističkog kruga za razvoj lingvistike, posebno fonetike i fonologije, uključujući fonetiku i fonologiju slavenskih jezika.

Uobičajeno, stalna tema Konferencije i ovaj su put bila metodička i metodološka pitanja fonetskog i fonološkog opisa slavenskih jezika. Druga, uža, tema koja je za svaku konferenciju specifična, u Pragu se bavila vremenskim, intenzitetskim i timbarskim parametrima akustičkoga govornog signala. U radu Konferencije sudjelovalo je tridesetak znanstvenika iz Bugarske, Češke, Hrvatske, Makedonije, Poljske, Rusije, Slovačke, Slovenije, Srbije i Crne Gore te Ukrajine, koji su održali 19 dvadesetominutnih izlaganja, uz dovoljno vremena za raspravu o iznesenim referatima.

Referati se mogu podijeliti u nekoliko tematskih cjelina. O vremenskim parametrima u govoru i jeziku izlagao je J. Sabol (Slovačka), koji je istaknuo da kvantiteta ima funkcionalnu ulogu i na segmentalnoj i na suprasegmentalnoj razini. On je u sklopu svoje sintetičke fonološke teorije, a na primjeru slovačkoga predložio mogući pristup proučavanju jezično-govornog fenomena na „analogistički“ način koji promatra jezik kao sustav invarijantnih jedinica i „anomalistički“ način kojim se otkrivaju njegovi pragmatički aspekti i osobitosti uporabe. A. Bagmut (Ukrajina) govorila je o razlikama između „punog“ i

govornog stila te o značenjima (funkcionalnom, emocionalnom, individualnom, semantičkom, ritmičkom i komunikacijskom) koja se u govoru mogu prenijeti dimenzijama trajanja pojedinih govornih jedinica.

Nekoliko se referata bavilo povezivanjem govornih članaka u govornoj realizaciji. T. Nikolajeva (Rusija), govoreći o klitikama kao riječima koje imaju svoju sintaksu, ne mogu biti akcentuirane i pridružuju se naglašenicama ispred ili iza sebe, istaknula je da pravilo o gomilanju klitika iza prve naglašene riječi u rečenici u stvarnoj govornoj realizaciji ne djeluje bezuvjetno kao što kaže samo pravilo. R. Kasatkina (Rusija) govorila je o realizaciji hijatusa u vokalskom nizu u ruskom govoru na temelju akustičke i perceptivne analize i istaknula da se u takvom kontaktnom položaju samoglasnika može ostvariti ili njihova elizija ili se mogu pojaviti epentetski suglasnici, što ovisi o mjestu naglasaka, vrsti samoglasnika i vrsti kontaktnih suglasnika. I. Sawicka (Poljska) bavila se sandhi pojavama u proklitičkim i enklitičkim vezama u srpskom te je ustanovila da se jednačenja suglasnika po zvučnosti uvijek ostvaruju. U sklopu modela govorne proizvodnje te odnosa viših konceptualno jezičnih razina na izgovor D. Horga (Hrvatska) razmatrao je utjecaj tempa na vremenske segmentalne parametre te ustanovio da je stječnjivost različitih kategorija glasnika pod utjecajem bržeg tempa, različita za različite glasnike te da njihova realizacija u različitim artikulacijskim zglobovima (klitičkim, leksičkim, klauzalnim i rečeničnim) ovisi o vrsti zgloba.

Raspravljajući o boji glasa, J. Sabol je istaknuo da se ona ostvaruje u svim slojevima govora od hipofona, fona, morfofonema do hiper-morfofonema, te da se uz ekstralingvističku, paralingvističku i interlingvalnu boju može u akustičkom govornom signalu izdvojiti i njegova stilogena boja i funkcija. Zimmerman (Slovačka), izdvajajući jedan titraj iz glasa kao polazišni signal, sintetizirao je glas i ustanovio da tako dobiven glas nije prirodan i da ima „plehnatu“ boju glasa robota. Posebno je razmatrao utjecaj jittera i shimmera (frekvencijskih i intenzitetskih međutitrajnih varijacija u vremenu) na kvalitetu glasa.

Tri su se referata odnosila na pitanja prozodije. D. Popov (Bugarska) govorio je o metodološkim pitanjima proučavanja prozodije diskursa, otvorivši niz pitanja o mogućnostima suvremenih akustičkih analiza govora u opisivanju prozodijske raznolikosti, koja ovisi o stilističkoj markiranosti, emocionalnoj, semantičkoj i komunikativnoj komponenti, poštivanju standarda ili regionalnoj obojenosti govora i sl. O stilističkoj obojenosti teksta govorila je Lj. Zlatoustova (Rusija), otvorivši terminološku dilemu o razlici između funkcionalnih stilova ili žanrova. Ona je također istaknula da su suvremena istraživanja usmjerena prema otkrivanju povezanosti emocionalnog izraza i njegove mozgovne organizacije. L. Kasatkin (Rusija) klasificirao je intonacijske konture u ruskom i ustvrdio da postoji šest temeljnih oblika od kojih neki imaju nekoliko varijanata. Povezivanje intonacijske konture sa značenjem koje ona nosi čini intonem. Konačno, unutar te teme Zdena Palkova govorila je o mogućnostima koje pruža tekst za podjelu na

intonativne jedinice te je istražila koji su to elementi koji uvjetuju funkcionalnu podjelu teksta na intonativne jedinice.

Teme kojima su se bavili fonetičari iz Srbije i Crne Gore (M. Sovilj, S. Punišić, M. Subotić, J. Stevanović, S. Pantelić, N. Čabarkapa) uglavnom su se odnosile na izgradnju i uporabu govornih korpusa i baze podataka za akcente, rečenicu i diskursne karakteristike unutar govorno jezične baze HABIL na beogradskom Institutu za fonetiku i patologiju govora.

Konačno u vezi s fonetsko-fonološkim opisom pojedinih jezika, H. Tivadar (Slovenija) govorio je o fonetsko-fonološkim posebnostima slovenskog medijskog govora u 21. stoljeću, analizirajući govor slovenske televizije i radija, odnose elitističkog pogleda na javni govor i stvarne govorne djelatnosti, kojom se formira implicitna uporabna norma, a V. Labroska (Makedonija) prikazala je sadašnje stanje fonetsko-fonološkog opisa makedonskog jezika te je navela pitanja koja ostaju otvorena (akustički opis naglasaka, jednačenje konsonantskih skupina, fizički parametri realizacije fonema, redukcija vokala u dijalektima, uvođenje kompjutorskih programa za fonetsku analizu) i koja očekuju da na njih udruženim naporima odgovore fonetičari i lingvisti.

Radovi će biti objavljeni u zasebnom zborniku.

Ocijenjujući Konferenciju kao radno i znanstveno uspješnu, sudionici su zahvalili domaćinima na izvrsnoj organizaciji i gostoljubivosti, a nema sumnje da je dobrom raspoloženju u kojem se Konferencija održavala pridonio ugođaj Zlatnog Praga.

U radnom dijelu sjednice Komisije odlučeno je da se njezina sljedeća XVII. konferencija održi 2007. godine u Moskvi.